

Bolesław Sadaj^[edytuj]

Bolesław Wojciech Sadaj	
Data i miejsce urodzenia	21 kwietnia 1908 Prusy k. Opatowa
Data i miejsce śmierci	4 grudnia 1997 Szczecin
Miejsce spoczynku	cmentarz Centralny w Szczecinie
Zawód, zajęcie	pedagog , nauczyciel akademicki
Miejsce zamieszkania	Szczecin
Narodowość	polska
<i>Alma Mater</i>	Katolicki Uniwersytet Lubelski
Stanowisko	okręgowy kurator oświaty , dyrektor liceum, profesor WSN i WSR, kierownik Zakładu Pedagogiki i dziekan Wydziału Pedagogiki WSN
Pracodawca	Kuratorium Oświaty okręgu szczecińskiego, Liceum Pedagogiczne nr 1 w Szczecinie, Wyższa Szkoła Nauczycielska (WSN) ^[al] i Wyższa Szkoła Rolnicza (WSR) w Szczecinie ^[bl]
Małżeństwo	Jadwiga z Buszków
Odnaczenia	
 	

Więźniowie [Sachsenhausen-Oranienburg](#)

[Szczecin](#), ul. Wielkopolska 15, w latach 1950–1957 – Liceum Pedagogiczne nr 1^[al]

Bolesław Wojciech Sadaj (ur. 21 kwietnia 1908 w Prusach k. Opatowa, zm. 4 grudnia 1997 w Szczecinie) – polski nauczyciel i organizator oświaty na Pomorzu Zachodnim, kurator oświaty, współzałożyciel i profesor Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Szczecinie^{[1][2]}.

Życiorys^[edytuj] | ^[edytuj kod]

Dzieciństwo i młodość^[edytuj] | ^[edytuj kod]

Urodził się w Prusach opatowskich w wielodzietnej rodzinie chłopskiej. W 1922 r. skończył szóstą klasę szkoły podstawowej i rozpoczął naukę w Państwowym [Seminarium Nauczycielskim](#) w [Ostrowcu Kieleckim](#) (1922–1928). Po skończeniu Seminarium odbył służbę wojskową; ukończył Szkołę Oficerów Rezerwy Piechoty (zob. [Szkoła Podchorążych Rezerwy](#)) w [Gródku Jagiellońskim](#) ze stopniem [podporucznika](#) (styczeń 1932)^[3]. W lecie 1930 roku przebywał na stażu we [Francji](#), na uniwersytecie w [Nancy](#)^[4]. Zwiedził [Paryż](#); planował rozpoczęcie pracy pedagogicznej w [Niemczech](#), w środowisku [polonijnym](#)^[3].

Praca pedagogiczna i studia przed II wojną światową[\[edytuj | edytuj kod\]](#)

Pracę rozpoczął w roku 1931; był nauczycielem w [szkołach powszechnych powiatu hrubieszowskiego](#), w [Łaskowie](#) i [Dubience](#), kończąc równocześnie – w trybie eksternistycznym – Wyższy Kurs Nauczycielski. Egzamin przed Państwową Komisją w Warszawie zdał w 1935 roku^[3]. W latach 1936–1939 był nauczycielem i kierownikiem szkoły powszechnej w [Teratyniu](#) (ok. 100 km od [Lublina](#)). W tym okresie rozpoczął studia pedagogiczne na [Katolickim Uniwersytecie Lubelskim](#) jako „student nadzwyczajny”; dojeżdżał do Lublina na zajęcia popołudniowe (nie przerywając pracy w szkole), a równocześnie uczył się [łaciny](#) (wymagany przedmiot [maturalny](#)), aby uzupełnić program gimnazjalny. Po I roku studiów i uzupełnieniu matury został „studentem zwyczajnym”, lecz dalsze studia uniemożliwił wybuch [II wojny światowej](#)^[3].

Okres II wojny światowej[\[edytuj | edytuj kod\]](#)

We wrześniu 1939 roku przeniósł się (z rodziną) do Dubienki; zainicjował tam organizację [oporu](#) przeciw [okupantowi niemieckiemu](#) (zob. [dystrykt lubelski](#)). Był kilkakrotnie aresztowany; w listopadzie 1939 został osadzony w tymczasowym obozie wojskowym w [Radomiu](#) (skąd uciekł po 2 tygodniach), był też – przez kilka tygodni – zakładnikiem w Dubience. W roku 1940 – do aresztowania przez [gestapo](#) (18 maja 1940) – uczestniczył w tworzeniu konspiracyjnej jednostki [ZWZ](#). Po aresztowaniu był więziony w [ciężkich więzieniach gestapo w Zamościu i Lublinie](#), a następnie w obozie koncentracyjnym [Sachsenhausen-Oranienburg](#)^[d]; w Sachsenhausen przebywał do [ewakuacji obozu](#); został uwolniony, wraz z innymi jeńcami transportu, przez wojska amerykańskie (2 maja 1945)^[3].

Okres 1945–1997[\[edytuj | edytuj kod\]](#)

Po uwolnieniu Bolesław Sadaj wrócił do Lublina; pracował w Szkole Powszechnej nr 10 i kontynuował rozpoczęte przed wojną studia pedagogiczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim^{[3][1][e]}. Po ukończeniu KUL otrzymał w 1946 r. propozycję organizacji liceum pedagogicznego w [poniemieckim Szczecinie](#), w którym [Kuratorium Okręgu Szkolnego](#), organizowało pierwsze polskie szkoły, co utrudniał brak kadry nauczycielskiej^{[3][5]} (pierwsze liceum ogólnokształcące organizowała od roku 1945 [Janina Szczerska](#)). [Liceum Pedagogiczne nr 1](#)^[6] powstało w 1946 r.; Bolesław Sadaj był jego dyrektorem w latach 1946–1957; równocześnie prowadził socjologiczne badania możliwości integracji napływowej ludności, przybywającej tu z różnych rejonów Polski, w tym z [Kresów Wschodnich](#), uważając, że istotną rolę w tym procesie odegrają nauczyciele, w tym absolwenci Liceum, którym kierował^[7]. W okresie 1957–1963 zajmował też stanowisko kuratora Okręgu Szkolnego Szczecińskiego^[3]. Zainicjował utworzenie w Szczecinie Punktów

Konsultacyjnych [Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza^{\[8\]}](#) i [Wyższej Szkoły Muzycznej w Poznaniu \(UAM\)^{\[3\]\[6\]}](#).

W kwietniu 1961 r. uzyskał [stopień doktora nauk humanistycznych](#), nadany przez Radę Wydziału Historyczno-Humanistycznego UAM na podstawie pracy nt. *Rola szkoły i nauczyciela w dokonywaniu się procesów integracji i stabilizacji społecznej wśród ludności wsi szczecińskiej w latach 1945–1960^{[3][1]}*.

Pracę naukowo-badawczą Bolesław Sadaj zintensyfikował po opuszczeniu stanowiska kuratora i zatrudnieniu się w Zakładzie Pedagogiki [Wyższej Szkoły Rolniczej](#), powstałej w 1954 r. Wydał pracę nt. *Spoleczne problemy zawodu nauczyciela*, na podstawie której w roku 1968 uzyskał [habilitację](#) (decyzja Rady Wydziału Historyczno-Humanistycznego UAM)^{[3][1]}. W tym samym roku przeszedł do pracy w szczecińskiej filii UAM – Wyższej Szkole Nauczycielskiej w Szczecinie, w której utworzył Zakład Pedagogiki i zorganizował Wydział Nauczania Początkowego (od 1973 r. Wydział Pedagogiczny); współtworzył Instytut Zachodniopomorski^[9], był redaktorem „Zeszytów Naukowych Wyższej Szkoły Pedagogicznej”^[3].

Pełnił funkcje [dziekana](#) Wydziału Nauczania Początkowego WSP (1972–1975), kierownika Zakładu Pedagogiki WSP (1973–1976), dziekana Wydziału Pedagogiki WSP (1975–1978).

Był członkiem:

- [Związku Nauczycielstwa Polskiego](#) od roku 1929 (członkiem Zarządu Okręgowego ZNP od 1948 r.)^[1],
- Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego od roku 1966^[3],
- Komitetu Nauk Pedagogicznych [PAN](#) od roku 1975^[3].

Publikacje (wybór)^[edytuj | edytuj kod]

Bolesław Sadaj jest autorem książek, m.in.^[1]:

- *Udział szkoły i nauczycielstwa w procesach integracji ludności wiejskiej województwa szczecińskiego 1945–1960* (wyd. 1963)^[10],
- *Spoleczno-zawodowe problemy nauczycieli w Polsce Ludowej na przykładzie województwa szczecińskiego* (wyd. 1967).

oraz kilkudziesięciu rozpraw i artykułów (opublikowanych w czasopismach regionalnych i krajowych), dotyczących przede wszystkim zagadnień [pedeutologii](#), pedagogiki i socjologii zawodów oraz funkcji instytucji oświatowo-wychowawczych Pomorza Zachodniego, np.^{[3][7]}:

- *Aspiracje nauczycieli do studiów wyższych* (w: *Nauczanie na studiach zaocznych*, Poznań 1968),
- *Identyfikacja społeczno-zawodowa nauczycieli województwa szczecińskiego* („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1965),
- *Niektóre aspekty moralnej pozycji zawodu nauczycielskiego w opinii społecznej* („Przegląd Socjologiczny” 1967),
- *Rodzina nauczycielska* („Studia Socjologiczne” 1966),
- *Spoleczna pozycja adwokata w opinii mieszkańców województwa szczecińskiego* („[Prawo i Życie](#)” 1964),

- *Spoleczne sytuacje rodzin pracowników fizycznych w PGR na Pomorzu Zachodnim* (Szczecin 1976),
- *Zagadnienia rekrutacji i sprawności studiów w Wyższej Szkole Rolniczej w latach 1954–1964* („Przegląd Zachodniopomorski” 1964).

Odznaczenia^[11][\[edytuj\]](#) | [edytuj kod](#)

- [Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski](#)
- [Złoty Krzyż Zasługi](#)
- Złota [Odznaka Honorowa Gryfa Pomorskiego](#)